

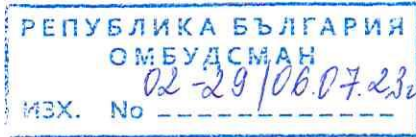
ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-Н РОСЕН ЖЕЛЯЗКОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
49-ОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ДО
КОМИСИЯТА ПО БЮДЖЕТ И ФИНАНСИ

ДО
КОМИСИЯТА ПО ТРУДА,
СОЦИАЛНАТА И
ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА

ДО
КОМИСИЯ ПО
ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА
И ИНОВАЦИИ

Относно: Становище по проект на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ЖЕЛЯЗКОВ,

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

На основание чл. 9 ал. 6 от Правилника за организацията и дейността на омбудсмана, предоставям на Вашето внимание становище на омбудсмана по проекта на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г. Отправна точка в становището е гарантирането на социалните и пенсионите права на гражданите, като при изготвянето на становището са съобразени постъпилите в институцията жалби, сигнали и предложения от граждани и поставените в тях проблеми, имащи отношение към социалните права.

След внимателен прочит на текста на проекта, бих искала да обърна внимание на следните основни групи проблеми, констатирани в проекта на Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване:

1. Проектът на Закон за бюджета на ДОО за 2023 г. не включва значими промени в параметрите на държавното обществено осигуряване. Изключение е предложението минималния размер на пенсиите, които от 01.07.2023 г. се изменят от 467 лв. на 523.04 лв. Останалите пенсии, според проекта, е предвидено да нарастват единствено по на чл. 100 от КСО, т.нар. швейцарско правило, като за 2023 г. са предвидени средствата за ръст от 12 на сто и то от 01.07.2023 г., която дата вече е факт, а за следващите две прогнозни години е посочено осъвременяване от съответно 9,6 на сто през 2024 г. и 7,6 на сто през 2025 г.

Като омбудсман подкрепям идеята за увеличението на минималния размер на пенсиите над линията на бедност, но в същото време не мога да не отбележа, че

непрекъснатото увеличаване на минималния размер на пенсиите за осигурителен стаж и възраст без адекватно осъвременяване на останалите пенсии, намалява разликата между минималните и останалите пенсии, не отчита реалния индивидуален принос към осигурителната системата, както и **не решава проблема с по-ниския размер на отпускните, например, преди 2008 г. пенсии.**

Затова смятам, че една от стъпките за решаване на проблема с ниския размер на пенсиите е **преизчисляването на всички пенсии на база средноосигурителния доход за предходната година**, а не както е сега – за последните 12 месеца преди годината на отпускане на пенсията.

2. Ред за отпускане на пенсии на хора с увреждания

Проблем, който за съжаление, не намира решение в предложения проект на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г., е свързан с **ограничението в чл. 74, ал. 1 от КСО стажът, придобит от хората с увреждания след датата на инвалидизиране, да не се взема предвид за придобиване на право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване.** Следва да се подчертае, че в много от случаите инвалидизирането е настъпило преди да е придобит изискуемият осигурителен стаж за отпускане на пенсия за инвалидност поради общо заболяване, като гражданите след това продължават да работят. Независимо от полагания от тях труд и направени допълнително – при някои граждани значителни – осигурителни вноски, обаче се оказва, че разпоредбата на чл. 74 от КСО лишава тези нуждаещи се от възможността те да получат пенсия за инвалидност поради общо заболяване. При положение, че не е налице промяна на датата на инвалидността или не е настъпило впоследствие друго заболяване, което да е станало водещо според органите на медицинската експертиза, това лишаване може да е до живот.

Гражданите срещат затруднения и във връзка с невъзможността да натрупат изискуемия осигурителен стаж по чл. 74, ал. 1, т. 2 (осигурените придобиват право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване, ако са загубили работоспособността си и имат – до 25-годишна възраст – една година осигурителен стаж, придобит до датата на инвалидизирането) и на чл. 74, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване (лицата с вродени и лицата с придобити трайни увреждания до постъпване на работа придобиват право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване при една година действителен осигурителен стаж).

3. За поредна година и с настоящия проект за 2023 г. не се прилага ограничението по § 6, ал. 1 и 2 от Преходните и заключителни разпоредби на Кодекса за социално осигуряване. За 2023 г. максималният размер на получаваните една или повече пенсии без добавките към тях се определя в размер на 3400 лв.

Въпреки, че гражданите с пенсии над този размер са по-малко от 1000 човека, отново не е разгледана възможността за премахване на разпоредбата на § 6, ал. 1 и 2 от Преходните и заключителни разпоредби на Кодекса за социално осигуряване.

4. Другата разлика, освен минималния размер на пенсиите, която прави впечатление, в сравнение с действащия бюджет на ДОО, е **увеличеното обезщетение за отглеждане на дете до 2-годишна възраст до размера на**

минималната работна заплата, което отчитам като положителна, но недостатъчна стъпка за борбата с демографската криза и стимулирането на пазара на труда на родителите.

Важно е да се обърне внимание на известния на всички факт, че от немалко години България е в тежка демографска криза и е една от държавите-членки на ЕС с най-ниска раждаемост, предвид което е редно младите хора и в частност майките да бъдат подкрепени, като им се осигури стабилност за тяхното бъдеще, докато те раждат и отглеждат своите деца. Предвид това намирам тази мярка за необходима, но закъсняла.

5. Всички останали обезщетения остават на нивата от 2022 г., което по същество означава, че по този начин гражданите продължават да губят покупателната си способност и обедняването се превръща в тенденция.

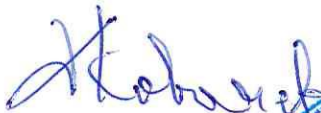
Минималното обезщетение за безработица е замразено на 18 лв. на ден, което прави около 360 лв. на месец. Тази сума, в момент на продължаващо нарастващата инфлация е твърде недостатъчна за осигуряване на достоен живот на гражданите, когато, докато са без работа, имат най-голяма нужда от подкрепа. Смятам, че това ще засили намаляващото доверие на гражданите към осигурителната система.

Предвидено е обаче минималния месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица да се измени от 710 на 780 лв., а минималния месечен размер на осигурителния доход за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители също да се промени на 780 лв. За съжаление тази стъпка също не е предварително разчетена от гледна точка на инфлация, размерът на доходи и не са съобразени с тежките атмосферни условия, които допълнително затрудняват земеделските стопани, особено тези в засегнатите от бедствия и пропадане на земеделски площи на територията на страната.

Предвид всичко описано, смятам, че би било социално отговорно в предлагания за разглеждане Проект на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2023 г. да бъде обърнато повече внимание на социалните плащания на гражданите – както на нуждаещите се от социална подкрепа, така и работещите-бедни, които от ден на ден обедняват все повече и въпреки получаваните трудови възнаграждения, се доближават до ръба на оцеляването.

За това смятам че е крайно наложително да се предприемат действия по приемане с приоритет на бюджет, с който проблемите с доходите да бъдат решени и гарантирани, така че гражданите да могат да поемат своите нужди и съответно задължения към държавата и обществото.

С уважение,

ПРОФ. Д-Р ДИАНА КОВАЧЕВА
ОМБУДСМАН НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

